

Učiteljski Tovariš

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Iz šole ven! — Po državnozbornski dopolnilni volitvi na Goriškem. — Zmes. — Može li učitelj ostati u školski sobi i za vrijeme pouka u vjeronauku? — Učiteljski pravnik. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Duševna kultura na Kavkazu. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnništva.

Iz šole ven!

(Izviren dopis z Goriškega).

Odkar se je prelevil „Učiteljski Tovariš“ popolnoma v šolsko-politiški list, je dobil več čitateljev med učiteljstvom in tudi med drugimi stanovi. Vsak slovenski politik mora odslej ta list čitati, da pozna težnje tako važnega stanu kakor je učiteljski. Zato je pa nastala še večja potreba, da uredništvo skrbno čuje nad svojimi sotrudniki in da stoji res na čelu vsemu zdravemu učiteljskemu gibanju: odstranjevaje vse, kar bi moglo škoditi ugledu našega stanu in naši bodočnosti. . . Ugled učiteljskega stanu je podlaga vsem našim težnjam za prihodnost! In ta ugled si pridobimo pred vsem tudi s tem, ako naše glasilo graja napake, ki se pojavljajo tu ali tam med tovariši, da odločno zavrača kake nesrečne nazore, ki se vtihotapijo v naše vrste in nas morejo edino le kompromitovati pred ostalim razumnštvom.

Eden zgled.

Z zanimanjem sem čital razpravo „Učitelj in duhovnik“. Mnogo lepega, resničnega je povedal pisatelj! Toda konec II. članka me je kar osupnil! Enake nazore sem — žal! — slišal že večkrat, a da jih bom čital celo tiskane v „Učit. Tovarišu“, tega vendar ne bi pričakoval nikdar. Ne očitam tega uredništvu, marveč — pisatelju! Tam čitam ta-le apostrof na duhovstvo ali klerikalstvo sploh: „Preskrbite nam mastnih, pa zelo mastnih plač in prepričali se boste, da boste s tem zelo, zelo omajali vez, katera nas druží sedaj“. Razveselil pa me je dodatek uredništva, ki je kratko pa jasno povedal — „da so pač še drugi nazori, druga stremjenja, ki nas družijo tako tesno“. — Ta dodatek je bil zelo potreben v obrambo našega ugleda. . . Neki drugi dopisnik je še obširneje zavrnil prvega tovariša. In tako je prav! S takim postopanjem zdravimo rane na svojem telesu, si čistimo pojme in si gladimo pot enotnemu delovanju na vsi črti. Drugi stanovi nas bodo bolj spoštovali, ako mi sami grajamo grehe v svojih vrstah in ne čakamo, da nam jih bodo očitali drugi, proti katerim bi jih mi morda opravičevali. Tudi pred svojim pragom moramo malo pometati, ker ni povsod vse čisto; edino s tem si odpremo pot v širšo javnost, si pridobimo povsod ugled in vpliv in se bomo tudi ločili od duhovščine, katera skriva vse svoje grehe. . .

Podobne nazore, kakor v razpravi „Učitelj in duhovnik“, sem slišal tudi iz ust nekaterega tovariša na Goriškem. Reči moram pa takoj, da taki nazori so zadnji čas silovito oškodili ugled našega stanu, in treba bo precej truda, da se ta škoda popravi. Nekateri gg. tovariši so menda menili, kdo ve kako pametne reči govore ljudem, ko so nekako tako-le besedovali: Kaj meni mar ta ali ta stranka! Za nas učitelje ni še nobena nič storila. Stranka naj poprej doseže, da se izpolnijo naše pravične zahteve, potem bomo tudi mi njeni pristaši. Dotlej pa bomo nad strankami itd. — Zopet drugi so se pa krčevito oklenili „Goričanske“ stranke in tvorili z združenim duhovstvom močen odpor porajajoči se narodno-napredni stranki na Goriškem, katere smo prav mi učitelji živo pogrešali. Ali ni bilo čudno gledati v duhovski družbi, pod duhovskim varstvom in nadzorstvom take gg. tovariše, ki so se v prejšnjih časih odlikovali po svoji svobodomiselnosti? Ali je moglo povzdigniti naš ugled dejstvo, da smo videli na občnem zboru „Sloge“ 20. mal. srpana l. l. sedeti v duhovski družbi in poleg dr. Gregoriča tiste tovariše, ki so se na zboru 8 tednov prej kazali kot najneizprosnejše nasprotnike iste družbe? In pa radikalni-napredni učitelj kot urednik „Gorice“ pod nadzorstvom kaplana Dermastije?! — Tudi tako postopanje so opravičevali z „učiteljsko bedo“ in z obljubami, katere so jim baje dali novi zavezniki! Toda slišati je bilo treba sodbo o njih iz ust vseh naprednjakov, ki so danes po tako kratki dobi boja že gospodarji položaja v deželi! Naš ugled je padel, silno padel!

Dovolj o dosedanjih grehah! Potrkajmo se skesano na prsi, priznajmo, da je mnogo naših tovarišev grešilo, da so še dandanes nekateri v zmoti, drugi na razpotju — in delajmo vsi resnično napredni učitelji z vso vnemo, da se čim prej popravijo dosedanje napake in dohité vse zamude.

V ta namen, tovariši: Iz šole ven! To pa vselej šele potem, ko smo z največjo natančnostjo izvršili v šoli vse svoje dolžnosti! Kar se šole tiče, ne sme nam nihče očitati najmanjšega zanemarjenja le ene same dolžnosti! Le tako pogledamo lahko vsakomur brezskrbno v oči, ne bo se nam bati ne nadzornikov, ne šolskih oblastnij, pa tudi ne pritožbin obrekovanj od izvestne strani, ako pridemo pri nji v zameru radi delovanja — zunanaj šole! To bodi naš ponos, naš vzor!

Kar se pa tiče našega delovanja zunaj šole, nam ga je krasno zarisal konec članka „Volja naroda“ v 5. številki „U. T.“, ki se glasi: „Zdaj vemo, pri čem smo; loči nas načelno stališče, vrzel med nami prihaja čimdalje širša, nepremostljivejša. Nikdar ne bomo priznali duhovščini nadoblasti nad šolstvom in učiteljstvom, kersmo prepričani, da bi to bila naša duševna smrt. Pač pa bomo v bodoče napeli vse sile, da vzajemno s svojimi zavezniki kot pravi prijatelji svojega naroda paralelizujemo nakane mednarodnega klerikalizma na vsi črti, kersmo popolnoma uverjeni, da so iste našemu narodu v pogubo“.

Torej, tovariši dragi, tudi mi: „Iz šole ven!“ — kakor kliče drugi: „Iz zakristije ven!“ Naš klic je bolj naraven in bo veljal še davno potem, ko bo moral potihnuti drugi klic, ki ne odgovarja duhu katoliške vere, ki je za vse enaka, ne pa strankarska, kakršni so njeni današnji zastopniki!

Kdo so „naši zastopniki“, pa tudi vemo! Naši prijatelji in edini odkritosrčni zavezniki so edino le v narodni-napredni stranki. Nikar pa ne čakajmo, da nam ta stranka prinese na krožniku izpolnjene naše zahteve. Mi sami se moramo stranke okleniti z vso dušo, z vsem ognjem in delovati „proti nakanam mednarodnega klerikalizma na vsi črti!“ Mi moramo pripomoči tej stranki do popolne zmage! To je v našem interesu, ne pa mirno čakati, da stranka brez nas pride do popolne veljave. Kdor se bo stranke oklepal šele potem, ko bodo že premagane črne klerikalne čete: kdo bo mogel verjeti v njegovo odkritosrčnost?

Čujem, da se naša narodna-napredna stranka korenito organizuje! Tovariši! To je najugodnejša prilika posebno za nas! Ven iz šole na delo po načelih te stranke! Ne puščajmo med ljudstvom na delu le duhovnika! Pojdimo tudi mi povsod na delo in — ljudstvo bo z nami trdno in zvesto v taboru narodne-napredne stranke! —

Po državnozborski dopolnilni volitvi na Goriškem.

Razmotrivaj dogodke, opazuj s sokolovim očesom razmere, delaj neumorno za svoj stan, brani ga hrabro, neustrašljivo in odločno! Idi med ljudstvo, ga poučuj in pridobivaj za svoj stan! Tako naj bi mislil in delal vsak učitelj!

Od jeseni l. 1898 naprej smo imeli posebno učitelji na Goriškem mnogo prilik in raznovrstnih dogodkov za opazovanje: Učiteljske shode v Trstu in Gorici, zborovanja polit. društva „Sloge“, bratomorstvo, državnozborsko dopolnilno volitev itd. Povsod je bilo učiteljstvo kot važen sočinitelj. Ali smo pa učitelji za šolstvo in svoj stan kaj pridobili? Ali smo črpali nauke, razmotrivajoč dogodke in pojave na bojišču nesrečne Goriške? Jaz si na stavljeni vprašanji skoro ne upam odgovoriti. Navedem naj dejstva, iz katerih nam bode mogoče napraviti bilanco.

I.

Goriški voditelji so se hoteli že pred leti otresti Gabrščka in dr. Tume. Pa kako? Načrt je bil hitro narujen; počakati je bilo še ugodnejšega časa. Za prvi začetek se mora najeti in naščuvati druge, ob svojem času

udarimo in njima stopimo na tilnik že mi. Mišljeno, storjeno! Gabršček je šel prvi na limanice. Pustil se je prvi naščuvati proti učiteljstvu. Sozakrivil je zloglasna pisma na uredništva slov. listov in začel v „Soči“ pisati proti učiteljstvu, braneč celo prave krivce. Obenem je šlo učiteljstvo v nastavljeno past, braneč sebe, šolo in svoj stan nasproti Gabrščku. Kdo bi bil učiteljstvu zameril, da se je potegnilo za svoj stan? Ko je pa Goriško, ali vsaj del tega učiteljstva slišalo, videlo in spoznalo prave krivce in sovražnike učiteljstva na občnih zborih političnega društva „Sloge“ v Gorici in ko je Gabršček lojalno pripoznal, da se je dal naščuvati in dal zadoščenje učiteljstvu, je odpadel vzrok nesporazumljenja med njim in ogromno večino učiteljstva na Goriškem. Tovariši! Ali ste slišali, kdo je sosedaviljal in popraviljal zloglasna pisma in mašil usta učiteljstvu in kdo je ista z odobrenjem vzel na znanje? To sta bila dr. Gregorčič in „Sloga“. Ali more torej učiteljstvo biti z dr. Gregorčičem in „Slogo“? Ne in desetkrat ne! A vendar je del bivšega najradikalnejšega učiteljstva zdaj z istim dr. Gregorčičem in „Slogo“ . . . Bilanca!

II.

Duhovščina je zgodovinsko in principijelno sovražnica novim šolskim zakonom, naprednemu in svobodomiselnemu učiteljstvu. Ona ne more nikdar pozabiti in ne bo nikdar pozabila, da je novi šolski zakon iztrgal ljudsko šolo in učitelje iz njenih rok. Duhovščina stremi in teži z različnimi prikritimi in očitimi pretvezami po tem, da bi zadobila šolo in učitelje zopet v svojo oblast. V tem smislu dela ves nje raznovrstni in mogočni aparat, ne izvzemši nje časopisja, niti svete vere — končni smoter je pa vladarstvo nad šolo in učiteljstvom. „Pr. List“ je kar očitno povedal, da je duhovščine dolžnost, delati na to, da nadvlada vse druge stanove. Duhovščina je kri in meso klerikalizma, ki hoče vse sam in drugim ne privoščiti ničesar nego robstvo. Kdor dela v političnem smislu z duhovščino, za duhovščino in za njih privržence, pomaga in pospešuje klerikalizem, nadvladje nad drugimi stanovi. Klerikalizem ne more in ne sme biti niti za izboljšanje pičlih učiteljskih plač, zakaj s povišanjem plač bi ugled in veljava učiteljstva pridobila, tega pa se ravno duhovščina boji. Kateri učitelj bi tedaj mogel in smel v polit. smislu, pravim v stanovskem in polit. smislu (za sebstvo sta lahko in je celo želeti v najlepši harmoniji) delati z njimi za njih nadvladje v svojo pogubo, v svoje suženstvo? In vendar se dobe na Goriškem tovariši, ki delajo za njih nadvladje v sramoto in pogubo svojega lastnega stanu . . . Bilanca!

III.

Po skoraj enoletnem bratomorstvu in klanju se je izvršila državnozborska dopolnilna volitev dne 29. prosinca 1900. Zmagal je aristokrat, nemški grof Coronini, ki niti slovenskega ne zna, ki ne pozna narodovih potreb in težav, on ne more občevati, niti čutiti z našim ljudstvom, za ubogo učiteljstvo ni še nič storil, ker je v dež. zboru goriškem zavozil tudi učiteljsko vprašanje, je pustil v deželi vse na cedilu in milostno šel le še na Dunaj uporabljat svoje zmožnosti „beraškim“ Slovencem v prid in korist. Ironija! Kako se je goriško učiteljstvo v tem slučaju obnašalo in obneslo? Tolminsko in kraško učiteljstvo je stalo in volilo svojega rojaka, vsestransko zmožnega, odločnega in brezobzirnega, iskrenega Slovenca dr. Staniča. Kako je delalo in volilo učiteljstvo goriškega

okraja, nam pove zbadljiva „Gorica“. Goriški učitelji, ki pobijajo Gabrščka in „Sočo“, so volili Sočinega kandidata dr. Staniča, drugi Coroninja in nekateri celo dr. Tonklja! Lepa sloga! Oj, stanovska in slovenska samozavest, ponos in čast . . . Bilanca!

IV.

Pred letom, ali kdaj že, so poklicali nekateri tovariši iz Vipavskega vse učiteljstvo z Goriške s furlanskimi tovariši vred v Gorico, da se ustanovi deželno učiteljsko društvo. Bilo nas je mnogo. Prireditelji shoda so razpravljali vse v blaženi nemščini. Mene je to že takrat mrzelo in bolelo. Izvolil se je odbor itd. Kako je s tistim društvom? Blažev Kužek je zatrdil, da je to mrtvorajeno dete. Učiteljska odbornika v „Slogi“ sta se potegovala za nemškega grofa! To ni v smislu večine učiteljstva na Goriškem. Kaj pa, ako bi izstopila iz odbora in mesto njiju vstopila še dva duhovnika?

Zmes.

VI.

„Zastonj rohniš, zastonj besniš,
dviguješ v zlobni se nakani“.

Dom in Svet, 1. št. 1900.

Dična „Zaveza“ se je torej omožila z Ivanom Naprednjakom. „P. o r o k a“ je natančno opisana v brunnem „Slovenu“ št. 19, kjer novoporočencema čestita klerikalec, ki je bil še nedavno velik liberalec — ta Zmrzlikarjev Tone.

Silno me jezi, da me slavni direktorij, oziroma „dražgoški Luka“ ni povabil na ženitovanje. Znano je že daleč okrog, da rad nesem svoje tolsto telo na vsako pojedino, kjer je le kako kost obrati. Da tudi pošteno merico vinca popijem, je samo ob sebi umevno. Sram me je le in se ženiram, ako ravno kak učitelj na mizo nosi jedi, kakor se je jezil časih Zmrzlikarjev Tone, ko je še ovce pasel zunaj Ljubljane.

Povabljen torej nisem bil na ženitovanje, čeprav sem imel pripravljeno lepo napitnico. Glasila bi se tako-le: „Slavna novoporočenca! Olikanemu človeku se spodobi, da govori najpred o ženskah. Ti nevesta „Špela Zaveza“ si „mlada in brhka deklica“, lepa prihodnost te še čaka, ker si nadepolna posestnica vsega slovenskega ozemlja in „spe“ in bodeš „najveljavnejša žena v bodočem stoletju“, seve, kar še ni, pa bo, zakaj gotovo še prideš v — upanje.

Da si postala tako lična punčica z jasno pametjo, toplim srcem in krepko voljo, se imaš zahvaliti svojim učiteljem, krščanski nauk itak noče dišati, ker ti ga nudijo zelo neslanega. Zahvaliti se imaš zlasti dražgoškemu Luki, ki je s pazljivim očesom gledal, da ne napraviš kake neumne „stranputice“. Ljuba nevesta! Ker si se nasrkala strogo prepovedanih liberalnih idej od g. Luke, naj Ti še povem, kako je Tvoj snubač postal liberalec. Vedi, služboval je skupaj z Zmrzlikarjevim Tonetom, s katerim sta dopisovala „Brusu“, „Slovenskemu Narodu“, se navduševala za svobodne misli, pri takratni volitvi v deželni zbor pa z ostro izjavo proti sedanjemu kanoniku Kalanu pripomogla k zmagi nasprotnemu kandidatu. Ali je potem čuda, da postane človek liberalec, zlasti če se pomisli, da so ga „gospod“ v črni suknji, katerim se mora vse verjeti, k temu navduševali v malih in ve-

likih družbah, kjer se je napivalo liberalnim kandidatom? Liberalni Zmrzlikarjev Tone je torej svoječasnno okužil g. Luko, ta pa „Zavezo“, in tako razsaja ta presneta kuga med slovenskim učiteljstvom. Ti, Zmrzlikarjev Tone, ti si zdaj strasten klerikalec, ker ti tako boljše kaže, ali ti si nas pohujšal. Ali veš, kaj pravi sv. pismo o tistih, ki dajejo pohujšanje?

Draga nevesta, nosi se torej čedno v novem stanu, izogibaj se zlasti uskokov, ki menjavajo svoja načela, ostani zvesta svojemu prepričanju in srečna boš. Ker bo napil ženinu še drug govornik, lahko jaz končam in kličem: Bog živi novoporočenca!

Rešetar.

Može li učitelj ostati u školskoj sobi i za vrijeme pouka u vjeronauku?

III.

Iz svega što smo naveli, čini nam se, da je jasno, da učitelj može ostati u školskoj sobi i za vrijeme vjeronauka, a to ne dakako da kontrolira, kako kateheta predava, niti da nadzoruje taj predmet, nego da bude tu, da stavi red ako kateheta mjesto da predava vjeronauk govori učencima, što se često događja, o politici ili proti istomu ravnajućem učitelju, koji da je liberalac, da je proti popovima, pa da ga zato učenici ne smiju poslušati. Dogodi se i te više puta, da kateheta izpituje djecu i iz drugih predmetá obuke, a učitelj ako nije tu, ne može da stane na rep tomu neredu.

Ali mi ćemo iznijeti još jedan dokaz, po kojemu će se vidjeti, da ravnajući učitelj ima pravo ostajati u školskoj sobi i za vrijeme vjeronauka. Predstavimo si jednu dvorazrednu pučku školu u jednome poljskomu središtu, gdje nema duhovnika. U tom slučaju nauk vere bit će povjeren dotičnim svjetovnim učiteljima (stav. 6 § 5. zakona, 15. maja 1869 D. Z. L. br. 62) t. j. nadučitelju i podučitelju ili makar samomu podučitelju. Kada bi spomenuti gornji ukaz bio temeljit i zakonit, eto najedanput podučitelj nadvisio bi se nad svojim ravnajućim učiteljem jer kada bi ovaj stupio u školsku sobu za vrijeme vjeronauka, podučitelj bi mu morao kazati: „Odlazi, sada je vjeronauk, sada ne trpim nikoga u sobi osim učenika“. Do šta bi se onda došlo?

Nu zašto su kateheti toliko protivni te ne trpe, ne nadzorovanje, nego niti pasivnu prisotnost učitelja? Upravo zato, jer oni, kao što rabe oltar i propovjednicu u sebične svrhe i u političko-klerikalne; tako hoće da rabe i školu te da pred učenicima i pred narodom iskažu njeka suprimaciju nad učiteljem. Prisutnost učitelja bila bi im trn u peti. Drukcije ne može se tumačiti; jer ako bi dolazili u školu radi same katekizacije u vjeri, morali bi baš tražiti najveću javnost, kao ju ne krate ni u crkvi pri običajnim katekizacijam za prvu pričest, za bermu (birnu, krizmu) itd. Mi bismo dakle učitelji morali dopuštenim načinom tražiti, da se naše pravo kao ravnajući učitelji ne krnji i da dok smo ravnajući učitelji, da smo u istinu gospodari stupiti kadagod hoćemo u školu koja nam je povjerena. Ta i ministarska naredba 22. decembra 1876, br. 11.355 (M. N. L. br. 2, g. 1877) govori, da se školske prostorije ni za vjerske vježbe ne mogu rabiti bez znanja upravitelja škole.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagoško društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Učitelj razredničar.

Okrajni šolski nadzornik je tožil, da nima nič pravic; nadučitelj toži, da jih tudi nima; koliko bolj se mora še navaden učitelj pritoževati, da je brez pravic. To je vse res. Saj smo navedli že v svojem uvodu, da je v šolskem organizmu vse polno faktorjev, od katerih ima vsak nekaj besede, da pri šolstvu govori in soglasuje. Radi tega res ne pride veliko moči in oblasti na navadnega učitelja. Vendar tudi on ni brezpraven faktor. Saj ga ščitijo že splošni državni zakoni. V svojem razredu pa je on kralj, ki ima tem večjo moč, čim večja je njegova didaktično-pedagoška izobrazbenost in njegova ljubezen do mladine. V tej njegovi uradni službi ga morajo vse gosposke braniti, ako se mu godi krivica, ako je namreč le on sam zakonito postopal. Posebno previden mora biti učitelj, kadar se poslužuje svoje pravice strahovanja in kaznovanja. Takrat se mora strogo ravnati po § 24. šol. in u. r. od 20. velikega srpana 1870, po katerem je osobito telesna kazen izključena, kakor smo omenili ravno prej. Vrh te pravice pedagoškega samovladanja v svojem razredu ima učitelj pravico, da govori in glasuje v domači učiteljski konferenciji. Ako dva uda tega zbora zahtevata, se mora sklicati izvenredna domača učiteljska konferencija. Navaden učitelj ima tudi glas in besedo pri okrajni učiteljski konferenciji, se sme posluževati lokalne (ako jo ima šola) in okrajne učiteljske knjižnice, rabiti konferenčno in šolsko sobo v šolske in učne namene.

Kar velja o razrednih učiteljih na splošnih ljudskih šolah, to je merodajno za strokovne učitelje na meščanskih šolah. Glede obveznosti učnih ur pri enih kakor pri drugih bomo govorili pozneje v posebnem oddelku, kjer bomo razpravljali materijelne pravice. Največje duševne pravice vseh učiteljev brez izjeme so pa odmori od naporenega dela, prosti šolski dnevi, male in velike počitnice, o katerem predmetu hočemo tudi še razpravljati. Nadzorstvo učencev med poukom, pred poukom ali pri zaporu izročevati drugim osebam, t. j. neučiteljem, n. pr. šolskim služabnikom, učencem itd., te pravice učitelj nima.

Podučitelji,*) pomožni učitelji, suplentje.

Ti nimajo toliko materijelnih, pa tudi ne toliko duševnih pravic, zlasti na večrazrednicah ne. V svojem razredu in pri svojih predmetih, torej v pričo učencev so pa enaki drugim svojim tovarišem, kar je pravilno.

Pri domači učiteljski konferenciji sodijo vendar še podučitelji v vrsto učiteljev. Pomožni učitelji (Hilfslehrer, Nebenlehrer) pa morejo samo tedaj sklepno glasovati, kadar je govor baš o njih predmetih ali učencih; sicer imajo samo posvetovalen glas (§ 37 š. in u. r. od 20. vel. srpana 1870). Pomožni učitelji so po našem mnenju učitelji brez vsakega izpita; zakaj vsi drugi učitelji so ali podučitelji (na Primorskem), ali začasni učitelji, stalni učitelji ali nadučitelji.

*) Ta vrsta učiteljev je hvala Bogu na Kranjskem in Štajerskem čisto odpravljena.

Pri okrajni učiteljski konferenciji so prvi udje le učitelji s sposobnostnim izpitom; učitelji in podučitelji z izpitom zrelosti so sicer tudi udje, toda imajo le posvetovalni glas; pomožni in postranski učitelji imajo tudi sicer pravico, vdeleževati se z enakim glasom teh konferencij, a imajo pravico do odškodnine potnih stroškov. O pravicah do volitev, ki se vrše v teh konferencijah, bo pa šele govor. Preden govorimo o učiteljicah, naj še povemo, da se začasni učitelji na Kranjskem brez dovoljenja okrajnega šolskega sveta ne smejo oženiti (§ 58 zakona z dne 29. mal. travna 1873).

(Dalje.)

Dopisi.

Štajersko.

Iz konjiškega okraja. (Uradna učiteljska konferenca za konjiški in šmarski okraj). (Konec). Razgovora se je vdeležilo več tovarišev. G. Debelak, ki povdarja kakor g. poročevalec, da se naj v I. šol. letu soštevanje in odštevanje v krogu od 1—20 uči; v II. šol. letu pa v istem od 1—100 vsi štiri računski načini. Potrebno je, pravi nadalje, da se otroci že zgodaj navadijo pravilno sklepati. Obenem stavi predlog, da bi se na merodajnem mestu prosilo za uvedbo Lavtarjevih računic, ker so te urejene popolnoma v smislu te konferenčne razprave.

G. Strmšek omeni, da morajo otroci vsakokrat dobro poznati številni krog, v katerem začnejo računati in pa da morajo razumeti računске operacije. Govorili so še pri tej razpravi gg. Brinar, Grah in Černej. G. poročevalec je žel za svoje izborna strokovnjaško predavanje burno pohvalo.

Drugo vprašanje „Katere pogoške stori učitelj največkrat pri prestopu učencev v višji razred, oziroma oddelek?“ je obravnaval g. Strmšek. Razgovora so se vdeležili gg. Brinar, Trabusiner, Kurbus, Serajnik sen., Čeh, Černej in Seidler. G. Serajnika podatki o razredovanju so bili jako zanimivi in vredni posnemanja. Naposled so se sprejeli ti-le stavki g. referenta:

1.) Prestop učencev v višji oddelek, oziroma razred je za nje velikega pomena o vsem nadaljnjem napredovanju.

2.) Učitelj mora temu prestopu, t. j. početnemu pouku v novem razredu posvetiti posebno pozornost. Odstraniti, oziroma pojasniti mora vse, kar bi učence utegnili plašiti ali motiti, in storiti vse, da se učenci hitro udomačijo v novem razredu.

3.) Učitelj naj se ogiblje vsake zaničljive opazke in vsakega migljaja v nižjem razredu, zbujati in krepiti mora temveč prepričanje, da so vsi razredi enako vredni in potrebni.

4.) Učna snov se naj posebno v začetku naslanja na snov prejšnjega razreda.

5.) Da zamore učitelj z novimi učenci prav ravnati, se mora z njimi spoznati, mora pa tudi natančno poznati snov prejšnjega razreda in način, kako se je predavala.

6.) Medsebojne hospitacije med učiteljstvom ene in iste šole so torej jako potrebne in koristne.

7.) Vsaka šola mora imeti za vsak predmet podroben učni načrt, ki se ga vsi učitelji strogo drže.

8.) Učitelj, ki pošlje učence v višji razred, naj izroči z njimi tudi svoj tednik minulega leta dotičnemu tovarišu.

Ko so se izvršile običajne volitve, je zaključil z prijaznimi besedami g. predsednik skupščino.

Odgovor „Enemu, ki je tudi mlad“. Pod naslovom „Učiteljstvo in narodnost“ se usoja „Eden, ki je tudi mlad“ v 4. številki „Učit. Tov.“ štajerskemu slovenskemu učiteljstvu dokazati napačnost stremljenja „mladih“. Bodi mu povedano kar v brki, da ima samo formalen, posnemajoč talent, razdvojiti učiteljstvo. To, kar on pravi, smo čitali že lansko jesen v „Slov. Gosp.“ ter se dovolj dostojno vedli, da nismo reagirali. Sedaj pa, ko se je epigonstvo dotičnih idej utihotapilo tudi v naš šolski list, je treba, da pridemo krivemu naziranju v okom. H kateri mladi stranki se šteje napominani dopisnik, ne vem; k učiteljski mladi stranki pa gotovo ne. Povedati moram to, da ne bo nihče mislil, da „mladi“ učitelji propagirajo njegove ideje.

Pred vsem vidi dopisnik v „Steir. Schul- und Lehrer-Zeitung“ organ „mladih“; kar na to pa navaja iz imenovanega časnika poziv odjemalcev, naj „brž ko brž“ izstopijo iz neučiteljskih društev. Akoravno bi bila „Schul- und Lehrer-Zeitung“ prononsiran organ „mladih“, ravno s tem vabilom bi si zadala smrten udarec in bi je ravno zaradi tega ne smeli imenovati glasilo „mladih“. Poslednjih zahteve kulminujejo baš v tem, da se masa ljudstva njim prikloni, da se z njimi združi, zakaj le tem potom je možno ideje mladih realizovati. — Nadalje trdi dopisnik, da se politika mladih koncentruje v „brezobzirnem egoizmu“. Umevno! Tako podtikanje izvira ali iz sovraštva do vsega novega, ali iz nevednosti. Vsekako je pa poslednji vzrok učitelju manj odpustljiv nego prvi, ker iz njega naraste cela vrsta napačnih dedukcij, kar nam je omenjeni dopisnik korenito dokazal. Komplikacije iz „Schul- und Lehrer-Zeitung“, ki niti glasilo mladih ni, naj osvetlijo program „Jungovcev“? Brr! Mar je to egoizem, če „mladi“ po svojih pravih glasilih in brošurah kažejo nevednemu ljudstvu, koga naj država s plačili obremeni, kje naj se denar za lepe inštitucije jemlje in kje ne? Mar „mladi“ ne kažejo, kakšne socialne reforme so neobhodno potrebne, da si sleharni državljani zamore zadobiti omiko in blaginjo po svoji možnosti? „Mladi“ so, ki zahtevajo glasno in odločno brezplačen pouk tudi na srednjih in višjih šolah, pred vsem pa boljšo omiko za učiteljstvo. In v teh zahtevah bi se ne moglo vse avstrijsko učiteljstvo združiti? Ob narodnosti se naj razbije solidarnost? Večkrat citirani § 19. ne jamči samo ravnopravnosti avstrijskim narodom, temveč, kar je posebne važnosti in se premalo upošteva, s tem paragrafom je skrb za omiko prestala biti zasebna skrb narodov ter bila uvrščena med prve naloge naše države. Mislim, da v svoji skupnosti avstrijsko učiteljstvo lažje zahteva realizovanje zajamčenih pravic nego posebne frakcije. Bi li bilo možno češkim premogarjem vztrajati tako dolgo pri štrajku, da jim ne pomagajo nemški, poljski itd. sotrpini? Nikdar, ker jim samim nedostaje moči in sredstev v slične borbe. Iz tega dejstva se da za učiteljstvo izvajati mnogo koristnih ukov. Optimist je, kdor misli, da slovensko učiteljstvo samo vse dožene v tako poliglotni državi kakor je Avstrija. Da prevzame država stroške za šolo, da se razbremene naše ubožne občine, v to svrhu je treba edinosti vsega učiteljstva. S tem, da poudarjamo vedno le to, v čemer se razločujemo, se odtujujemo človeškemu smotru; hkrati pa nič ne dosežemo, ker ostanejo naše strankarske zahteve iluzorične ter manj upoštevanja vredne. Najprej si priborimo vsi za vse, česar potrebujemo, potem pa vsaka narodnost zase, kar nji prija. Čim bolj se vdeležujemo bojev za izvojevanje skupnih zahtev, tem prej nam bo

osigurana lepša bodočnost, obenem pa tudi prava izomika narodu. Omikanemu narodu pa je zagotovljen obstanek.

Pojav, kakor smo ga v poslednjem času morali doživeti, da so se slovenski klerikalni poslanci za 3000 srebrnikov prodali vladi, je zbog znane lojalnosti slovenskega učiteljstva k zastavam naprednega naroda, docela izključen.

Če je pa gospod dopisnik odločen federalist, ga moram spominjati, da je dandanes v Avstriji še avtonomija dežel prevelika, da bi se dala na zahtevo s a m o slovenskega učiteljstva kar čez noč odstraniti. Tudi so Belcredijeve ideje zaradi vedno naraščajočih skupnih interesov za preosnovno sedanjih razmer že zastarele in bi le konkurenco narodov poostrile. V konkurenčnem boju bi pa majhni narodi ne mogli vztrajati ter bi dali priliko svojim razočaranim psevdonarodnjakom korakati istinito „čez razrušene svetinje narodove“. Oni višek, ki ga zavzemamo danes, bi Slovenci v sponah federalizma ne bili zlepa dosegli. Saj poznamo moč in vpliv reakcionarnega življa!

Resnično je, da „mladi“ zmerjajo oni kontigent poslancev, ki opijanjajo svoje volilce z visoko letečimi frazami, se jim hlinijo na vse mogoče načine, v odločilnem trenutku pa pozabljajo na izvrševanje svoje misije ali se celo prodajo kot slabo orodje. Če je sploh kje psovka umestna, je tukaj pridevek „Volksbetrüger“ na svojem mestu, ker označi popolnoma to, kar so dotični poslanci. L. 1897. so štajerski slovenski poslanci v spremstvu nemških klerikalcev zapustili deželno dvorano, ko je prišlo do razprave šolskega budgeja; lani so se pa samo ostentativno rešili enakega madeža. Tolažilnih besed napram narodu jim seveda ne zmanjka!

Kar se tiče trditve, da hočejo „mladi“ učitelji držati slovenske tovariše z ozirom na narodnost v šahu, se mi zdi potrebno pripomniti samo to, da tisti, kdor že ve ceniti dosedanje zasluge „mladih“ in kdor pozna njih program tako temeljito, kakor ga naš dopisnik ne pozna, jim ne bo podtikal tega zlobnega namena.

Gosp. urednik, oprostite mi sledeči plagijat: „Mladi ščujejo, kjer le morejo, proti „Zavezi jugoslovanskih učiteljskih društev“, ji podtikajo sebične namene, jo dolžijo pobratimstva s klerikalci itd.“ Ta nečuvvena laž bodi vnovič pribita. Dokaj let že čitam glavno glasilo „mladih“, ki izhaja na Dunaju, pa sem le zasledil, da skuša neustrašeno združiti vse avstrijsko učiteljstvo*) v dosego že deloma navedenih zahtev, da vedno le kaže slabe posledice separatizma, da se poteguje za podržavljenje šole ter bojuje napram nazadnjakom vseh slojev z vsemi ustavno dopuščenimi sredstvi. Možje „Jungovci“ so bili, ki so lansko jesen povabili avstrijsko učiteljstvo na Dunaj k shodu, ki je tako lepo pokazal možnost solidarnosti v učiteljskih zahtevah. Vdeležili so se ga tudi slovenski učitelji,**) kar bi gotovo ne bili storili, ko bi bila trohica resnice na trditvi „enega, ki je tudi mlad“.

Naposled pa pobija gospod dopisnik še celo samega sebe, ker pravi, da „poedinci so le malopomembne ničle“, zahteva pa, da izvojujemo na narodnostni podlagi naše zahteve, t. j. da nastopajmo kot slovenski „poedinci“.

Še besedo o politiki. Krivo je naziranje, da se „mladi“ ne pečajo s politiko, kakor citira naš dopisnik iz ust nekega namišljenega „Jungovca“. Nasprotno je

*) To je res. Uredn.

***) Zastopnik „Zaveze slov. učit. društev“ je govoril prvi večer v dvorani „Zur goldenen Birne“ slovenski pozdrav, kar so „Jungovci“ hrupno odobrvali. Uredn.

resnica, da se pečajo „mladi“ obilo s politiko, pa ne z narodnostno, temveč z onim delom notranje realne politike, ki z arguvim očesom zasleduje vedno naraščajoče torišče vseh zahtev raznih strank ter poudarja in ocenjuje njih soglašanje z moderno pedagogiko, šolo in izomiko sploh. Priporočam to politiko vsem tovarišem, da postanejo izbirnejši ob volitvah v razne korporacije.

„Jungovcev“ navidezni narodnostni indiferentizem našemu dopisniku še ni največje zlo, še nekaj hujšega je našel spričo svoje bistroumnosti: „Oni so . . . ne, ne gre mi iz peresa pikra beseda!“ Kaj le? Morda brezverci in nehvaležneži, ker niso Strossmayerju kot najredkejšemu pojavu krščanske radodarnosti hoteli narediti dostojnih komplimentov? Ogromne vsote škofovskih dohodkov pač le na tako krščanski način porabljenega donšajo lepe obresti, sicer obtežujejo vest! Eno zaslugo je pozabil g. dopisnik navesti, namreč da je Strossmayer tudi sezidal v Dijakovu krasno katedralo, kjer se uči papeževa nezmotljivost, proti kateri je on v vatikanskem koncilu govoril z veliko generoznostjo — pa se naposled vdal.

Kronal je pa naš dopisnik svoje rekriminacije z dobesedno izjavo nekega talmi-novostrujarja: „Nas — učitelje — popolnoma nič ne briga, ako se slovenski narod ponemčuje“. Ime avtorja je modro zamolčal, ker sicer bi se, ker se je pokazalo že z izrekom, čisto gotovo lahko razvidelo, da dotični brezbriznež tendence „mladih“ niti ne pozna.

Kar se Diesterwega tiče, povem našemu dopisniku, da se je potegoval neprestano za pravo izomiko človeštva; da pa zahteva „Nationalschule“, je umevno, ker se omika mora podajati potom materinega jezika. Prav to je pa tudi zahteva „mladih“.

Eden, ki je resnično mlad.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Iz Ljutomera. Društvenega zborovanja dne 1. svečna se je vdeležilo 15 članov. Predsednik, ravnatelj Robič, pozdravi 2 nova člana: g. Mavriča pri Sv. Križu in Ozmeča v Cezanjevih. V svojem nagovoru želi predsednik, naj bi se člani tudi v novem društvenem letu radi zbirali k mesečnim zborovanjem in tukaj sejali plodonosno seme vzgojevalnega pouka, iz katerega semena naj bi pognale čvrste in zdrave korenine po celem ljutomerskem okraju. Predsednik se tudi nadeja, da se v našem društvu ne bodo zbirali oni temni oblaki, kateri prete po drugih okrajih podreti slogu in kolegijalnost. Našega prostega časa nočemo potratiti z raznimi razprtijami, marveč hočemo zborovalne dneve porabiti v korist našega nadaljnega izobraževanja in v posvetovanja za blagor naše mladine in našega naroda. (Odobranje).

I. Zapisnik o glavnem zborovanju dne 4. prosinca se odobri, ko se pojasni zadnji sklep glede glavnih počitnic.

Kukovčeve knjižice „Uvod v narodno gospodarstvo“ se naroči 10 komadov.

II. Ravnatelj Robič je poročal o Trunkovi knjigi „Eine Schulreise und was sie ergeben hat“. Ta knjiga je takorekoč kos pedagoške zgodovine, pa je tudi praktični svetovalec za vsakega učitelja; šolskim oblastvom, ki hočejo svoje šolstvo vzorno urediti, je prav priporočljivo navodilo. V I. delu svoje knjige daje pisatelj pripovedovalno poročilo o svojem potovanju. II. del ima primerjalni pregled šolstva na Avstrijskem in Nemškem. V III. delu so zbrana vsa opazovanja skupaj in kjer so povedani nedostatki naših šolskih naprav, tam so tudi povedani njih vzroki in pa tudi sredstva, kako jih

odstraniti. Iz vsebine te knjige navede poročevalec samo nekatere najvažnejše točke v velikem šolskem organizmu ter še končno prečita iz nje posebni odstavek o šolski vzgoji. Zbor se zahvali poročevalcu na tem poročilu ter sklene knjigo naročiti za društveno knjižnico. (Cena 5 K).

III. Pri predlogu glede izpremembe glavnih počitnic se vdeležijo razgovora gg. Cvahte, Bernot, Vanda in Schneider; sklene se, ta predlog predložiti okrajnemu šolskemu svetu v daljnje uradno poslovanje. — G. Cvahte želi nekaj pojasnil glede ustanovitve novih kmetijskih združenj in o uspehih v ljutomerskem okraju že obstoječih. Tej želji vstreže takoj g. Bernot; nadalje se bo ta predmet obravnaval v prihodnjem zborovanju. — G. Schneider priporoča preosnovo ljutomerske kmetijske podružnice, v kateri naj bi tudi učiteljstvo delovalo. — G. Vanda je poročal o regulaciji krajevnih plačilnih razredov ter s številkami dokazal, da se ta regulacija ni vršila pravilno in pravično glede po deželnem zboru določenih odstotkov. — G. Zacherl nasvetuje, naj bi se v nabavo pedagoških knjig za društveno knjižnico priredil v teku tega leta učiteljski koncert s primernim govorom o vzgoji. Ta nasvet se je poveril društvenemu odboru v pretresovanje. — Prihodnje zborovanje bo v četrtek dne 1. sušca.

Iz Šmarja pri Jelšah. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo bo imelo svoje prvo letošnje zborovanje v nedeljo, 11. sušca ob eni popoldne na Podplatu. Vzpored: Zapisnik in dopisi. Volitev novega odbora. Razpravi: „Ali sta organizacija „mladih“ in „Lehrerbund“ istinito koristna slovenskemu učiteljstvu“ in „Pismeno odštevanje v ljudski šoli“. Slučajnosti. K obilni vdeležbi najuljudneje vabi

Strmšek.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“. Tretja številka tega našega prekrasnega mladinskega lista prinaša zopet veliko izber ne vse zanimive in poučne vsebine za našo ljubo mladino. Vsaka pesemca, vsaka povest in pravljica je zanimiva tako glede lepega, mladini lahko umljivega jezika, kakor tudi glede vsebine. Vrhutega pa krasi to številko pet prelepih slik in rebus, ki nudi naši mladini zopet mnogo zabave. Novim naročnikom so na razpolago še vse številke. Prihodnjič priobčimo natančno vsebino.

„Glasbena Zora“ II., štev. 2 ima to-le vsebino: O postopu glasov v ravnotežnih in skritih kvintah in oktavah. — Večni mornar. — Slovanska gledališča. — Mazurka. Uglasbil dr. Benj. Ipavec. — Iz mojih pesmi. Uglasbil Josip Procházka. — Na razhodu. Uglasbil Fr. Gerbič. — Tujki. Uglasbil K. Javoršek. „Gl. Zora“ se razvija vedno lepše ter prinaša z vsako novo številko več zanimivih člankov in umetniškodovršenih kompozicij. Priporočamo jo prav toplo.

Personalstatus der mit 1. Jänner 1900 an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Krain definitiv angestellten Lehrpersonen. — Komisijonalna založba Lav. Schwenner v Ljubljani. Cena 80 v. po pošti 90 v. Na naročila brez dotične vsote se založnik ne more ozirati. V tem personalnem statusu je povedano o vsakem definitivno nastavljenem učitelju, v katerem plačilnem in službenem razredu je, v katerem letu je postal definitivni, kje služi in ali opravlja kot učitelj še kako drugo mesto. Ta brošura bo krajskemu učiteljstvu izvestno dobrodošla.

Slovenka, glasilo slovenskega ženstva, urejuje Ivanka Anžič, I. zvezek, IV. letnik. Prva številka dela vso čast svoji nadarjeni urednici tako po zunanosti, kakor po bogati in zanimivi vsebini. Zato bi naj ne bilo zavedne slovenske ženske, ki ni naročena na to vrlo glasilo. Cena na leto 6 kron ter je naročiti pri upravnistvu v Trstu ulica Molin piccolo št. 3, II. nadstropje.

Prosvjeta. Leposlovna ilustrovana revija hrvaška. Izhaja dvakrat na mesec v krasnih, 32 strani obsežajočih zvezkih, opremljenih z umetniškimi slikami ter stane na leto 6 gld., po pošti 7 gld. Naroča se v tiskarnici Antuna Scholza, Zagreb. Gajeva ulica broj 7.

Lovor. Zabavno poučni hrvaški list. Izhaja v ličnih zvezkih enkrat na mesec ter stane 6 kron na leto. Naroča se pri uredništvu Zagreb, trg Franje Josipa broj 7.

Gorenjec. Tednik. Izhaja v Kranju in velja 4 krone na leto. List se prav toplo poteguje za učiteljske pravice, za kar ga najtopleje priporočamo.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. G. Fr. Gros, učitelj pri Sv. Ivanu, na knj. kraj. podr. štev. 179 **10 K**; gđc. Marjetica Zele, učiteljica v Begunjah pri Cerknici, **10 K**, nabrane na svatbi gđc. Arko, nadučiteljeve hčerke; tvrdka Jeglič & Leskovic v Ljubljani, **10 K**.

Učiteljske premembe. Na dosedanjih svojih mestih so stalno nastavljeni: g. Fran Mercina v Erzelju in gospodične Frančiška Bajer v Štrekljercu, Margareta Zele v Begunjah, Emilija Manzoni v Grahovem in Amalija Kotlušek v Vipavi. Gđc. Ivana Zupanec v Starem trgu je premeščena na novoustanovljeno šolo v Faro-Vas.

† **Alojzij Jerše**, nadučitelj v Trebnjem, je dne 24. m. m. umrl. N. v m. p.! (Prosimo, da nam kdo njegovih ožjih tovarišev pošlje nekrolog. Uredn.)

† **Jakob Praedica**, c. kr. profesor v p. je umrl dne 24. m. m. v Gradcu. N. v m. p.!

O reformi učiteljišč. Kakor se čuje, Hirnov reformatoriški predlog za učiteljišča ni bil odobren, ampak je dobil vseučilišni profesor Willman v Pragi (klerikalec) nalog, da sestavi nov predlog. Seveda, dandanes so za take preuredbe edino le klerikalci sposobni, ker prejema vse modrosti iz prve roke!

Slavnemu učiteljstvu tolminskega okraja v znanje in ravnanje. — Rešitev vis. naučnega ministrstva na utok tovariša g. Križmana glede petletnin se glasi tako-le:

Vsled Vašega utoka de praes. 5. vel. srp. 1899. je razveljavilo c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk s svojim odlokom z dne 5. prosinca t. l., štev. 30.732, odlok c. kr. dež. šol. sveta z dne 27. rožnika 1899. štev. 651, s katerim se Vam je odrekala pravica do druge petletnine od 17. dne listopada 1898. naprej, ter določilo, da imate dobivati to doklado od dneva, ko Vam preteče službeno desetletje po prebitem izpitu učiteljske sposobnosti, ako se vjemajo druge zakonite zahteve.

V § 12. zakona z dne 15. vinotoka 1896., dež. zak. štev. 30. je namreč izključena vzvratna moč novih zakonitih določeb edino le, v kolikor se tičejo te določbe že priznanih petletnin pred 15. vinotokom 1896.

Ako bi se pa tolmačil navedeni paragraf v nasprotnem smislu, bi ne imel § 5. istega zakona, s katerim se je nameravalo v nasprotstvu k določbam zakona z dne 10. sušca 1870. dež. zak. št. 18. poboljšati učiteljskemu osebju gmotno stanje, nikakega vpliva na gmotno stanje tistih učiteljskih oseb, ki so uživale starostne doklade že pred uveljavljenjem novega zakona.

O tem Vas obveščam vsled odloka c. kr. dež. šol. sveta z dne 31. prosinca t. l., štev. 99. z opazko, da se Vam nakaže druga petletnina s posebnim dekretom.

Predsednikov namestnik:

Finžgar, l. r.

Na podlagi zakona z dne 15. vinotoka 1896. in navedene razsodbe vis. naučnega ministrstva je bil stavljen v seji pomnoženega okraj. šol. sveta dne 22. t. m. primeren predlog, ki je bil enoglasno sprejet. Vsled tega sklepa priznane petletnine po 15. vinot. 1896. imajo za podlago dan izpita učiteljske sposobnosti glasom omenjene postave in min. razsodbe.

V dosego povrnitve morebitnih diferenc prizadetih učiteljev naj se vsakdo sam požuri ter dokaže na pristojnem mestu razliko med dnevom izpita učit. sposobnosti in dnevom def. imenovanja, kakor tudi, za koliko so se mu dohodki petletnine prikrajšali.

G. tovarišu Križmanu pa smo hvaležni na tej pridobitvi.

V Tolminu, 22. svečna 1900.

And. Vrtovec.

Koroški deželni šolski svet je s posebnim ukazom na okrajne šolske svete in na mestni šolski svet v Celovcu odredil, da se odpravi tajna kvalifikacija učiteljstva.

Za sadjarje. Gospod Gustav Linner, generalmajor v pok., ima v Begunjah nad Radovljico precej obširen sadni vrt, v katerem se nahaja obilo vrst najzlahotnejšega sadja. Letošnje trakove bode izročil meni in mi jih je dovolil prodajati v korist učit. konviktu. Znano mi je, da nekateri kolege kupujejo trakove v Gradcu ali še dalje in jih morajo prav drago plačevati. Tukaj bodo dobili lepe zdrave trakove po 4 do 6 h ali še cenejše. Kdor jih želi, naj se oglasi pri podpisancu.

Radovljica, 24. svečna 1900.

Janko Pianecki,
učitelj.

Zahvala. Tukajšnji ključavničar g. Jožef Rebek, je uvel v I. mestni deški petrazredni ljudski šoli hišni telefon, ki ni le priča solidnosti njegove tvrdke, ki je vredna priporočljivega ozira, nego ki izpričuje tudi njegovo naklonjenost do našega šolstva, zakaj g. Rebek je izvršil delo brezplačno in je telefon daroval I. mestni šoli.

Podpisano vodstvo izreka za ta lepi dar g. Jožefu Rebeku iskreno zahvalo.

Vodstvo I. mestne deške petrazredne ljudske šole v Ljubljani, dne 17. svečna 1900.

Jožef Maier,
šol. voditelj.

Jubilejska samopomoč.

V smislu § 4. društvenih pravil niso po smrti r. gospe Krajnikove vplačali predpisane vsote (2 K) ti-le p. i. društveniki: B. E. št. 62 in B. A. št. 63 v Č. — B. F. št. 153 v R. — G. E. št. 93 v L. — G. A. št. 180 v D. — K. J. št. 38 in K. M. št. 39 pri Sv. U. — K. F. št. 150 v Š. L. (tudi za mesec svečan 1899. l. še na dolgu). — L. M. št. 7 v Š. A. — L. M. št. 24 pri Sv. A. — L. O. št. 165 v P. — S. A. št. 109 pri Sv. T. — W. J. št. 40 in W. J. št. 41 pri Sv. U.

Za rezervno podporno zalogo meseca svečna t. l. v smislu § 5. društvenih pravil (2 K) jih še 60 ni izpolnilo svoje dolžnosti.

Kdor do pičice in o pravem času ne zadosti društvenim pravilom, izgubi on in njegovizapuščencivse pravice do društva; zato prosim, da vsak društvenik točno izpolnuje svoje dolžnosti napram „Jubilejski samopomoči“.

Dne 24. svečna je umrl gospod Alojzij Jerše, nadučitelj v Trebnjem. Pokojnik je bil ud našega društva. V smislu § 4. društvenih pravil prosim p. i. društvenike, da pošlje za ta slučaj smrti vsakdo po 2 K.

V Ljubljani, dne 1. sušca 1900.

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik in blagajnik.

Poslano.

G. Jaklič, urednik „Slov. učitelja“ in tajnik konsumnega društva, me je napadel v svojem listu in mi oponašal nehvaležnost napram „roki, ki me je vzgojila“. Proti temu gospodu in njegovim dopisunom polemizovati bi me bilo sram. Da bi me tovariši ne sodili krivo, izjavljam sledeče: Dne 10. kimavca 1897 sem prejel od tovariša g. C. iz Dunaja pismo, v katerem me pozivlje nemudoma priti na Dunaj, da prevzamem tam učiteljsko mesto na katol. zasebni šoli II. s pravico javnosti. Ker sem hrepenel po popolnitvi svojega znanja, sem sprejel z veseljem ponudbo in prevzel po srečni zmagi nad nekaterimi ovirami službo učitelja na omenjeni šoli. Zavezal se nisem pri tem na ničesar, nego na izpolnitev svojih dolžnosti, ki so bile iste kakor na vsaki javni šoli. Moja slovenska tovariša, ki sta z mano tedaj služila na isti šoli, mi bodeta, ako kdo zahteva, potrdila, da se nisem vdeležil niti enega kle-

*) G. Jaklič je posodil „Slov. Učitelju“ le ime; pišejo ga pa „Slovenčevi“, „Domoljubovi“ in „Slov. Lista“ uredniki.

Uredn.

rikalnega zborovanja, nisem bil ud klerikalnega učiteljskega društva in nisem nikdar prikrival svojega naprednega mišljenja. Po učeval sem za mesečnih 40 gld. šest ur na dan. Ves svoj prosti čas sem porabil za instrukcije, pohajal poleg tega metodiški tečaj pedagogija in pevske ure „Slov. pevsk. društva“. Odšel sem zjutraj ob 7. uri z doma in se vračal ob polu 10. uri izmučen in upehan domov. Torej ne more biti niti govora o kakšni pomoči in podpori kat. šolsk. društva. Kar sem prejel, to sem s poštenim trudom krvavo zaslužil; gotovo težavneje, nego g. Jaklič pri konsumu. Ni me vzgojila roka katol. šolskega društva, ampak hodil sem si dan za dnevom po vzgojo na pedagogij, kjer je nekda predaval dr. Dittes in kjer je tedaj predaval rajni Hannak. Da si je g. Jaklič le malo te vzgoje privzel, bi slišal kot prvo stanovsko pravilo: Ne blati v javnih glasilih svojih stanovskih slovenskih tovarišev.

Izjavljam tu, da se odslej ne bodem oziral na noben napad v „Slov. Učitelju“, kakor se sploh principijelno ne oziram na napade klerikalnih listov. Če mi bo stvar presitna, bom našel druga pota, da si ščitim svojo čast.

Toliko v preudarek, g. Jaklič.

Sv. Anton v Slov. goricah, dne 14. svečna 1900.

Dragotin Pribil, s. r.

Duševna kultura na Kavkazu.

Po raznih virih in lastnem opazovanju sestavi Ljudevit Stiasny.

(Dalje.)

Rusi so dobili kavkaške dežele največ v stanju splošnega uboštva in splošne opustošenosti, zato je bil tudi hiter preobrat nemogoč pri prebivalstvu, ki je bilo že stoletja navajeno skrbeti le za sedanjost. Kjer sadovi pridnosti niso zagotovljeni pred ropom, tam jenja pridnost, katera pri nekaterih narodih itak ni bila pregloboko ukoreninjena.

Krasne nove stavbe, hitro se razcvitajoča mesta pa nam pričajo, da se pod mogočno rusko vlado, ki je za to deželo že toliko žrtvovala, trgovina, obrt in blaginja v zadnjih desetletjih prav lepo razvija ter da čaka to krasno in večinoma zelo rodovitno ozemlje, katero skriva v sebi še veliko zakladov, prav lepa bodočnost.

Tudi za povzdigo šolstva, ki je bilo na kaj nizki stopinji, je skrbela ruska vlada. V tem oziru so bili že ruski vojaki dobri omikanci. Ruskim vojakom, ki so bili večinoma oženjeni, so sledile njihove žene in otroci. Zato je bila pri vsakem polku za otroke vojaška šola, v katero so sprejemali radi tudi druge dečke. Rusi so pa tudi skrbeli, da so se ustanovile v večjih krajih, pozneje tudi v vaseh šole za plemstvo, kupce, meščanstvo, poljedelce itd. Razen tega so se nadarjenim učencem podelile državne ustanove ter so jih pošiljali v Petrograd ali v Moskvo. V Petrogradu so namreč ustanovili zavod za kavkaške mladeniče, ki je imel prav lepe uspehe. Denar, ki ga je izdala Rusija na ta način, je nosil dvojne obresti: ne samo da se je s tem razširjala omika med Kavkazci, ampak mladi Kavkazci so spoznali korist evropske kulture in moč ruskega carstva ter so se vračali kot zagovorniki ruske vlade.

V zadnjih desetletjih pa se je šolstvo na Kavkazu tako zelo povzdignilo, da se zamore prištevati najboljšim

vseh azijskih dežel, ako že ne zavzema najvišje stopnje. L. 1893. je bilo namreč na Kavkazu 4353 raznih šol, katere je obiskovalo 160.670 učencev, torej ker je vseh prebivalcev na Kavkazu okoli 7 milijonov, pride ena šola povprečno na 1600, ali en učenec na 43 prebivalcev. Osobito so se razvile srednje šole, katerih je bilo l. 1893. nič manj ko 40, namreč 9 moških gimnazij, 2 moški progimnazij, 8 realk, 10 ženskih gimnazij, 6 ženskih progimnazij, 1 učiteljski inštitut, 4 učiteljski seminari. Razen tega je bilo še 54 nadaljevalnih šol (nižjih učnih zavodov) in sicer 42 meščanskih, 7 obrtnih, 3 mornarske in 2 višji ženski šoli. K tem pa še ni priračunjenih 92 zasebnih zavodov, ki se morejo prištevati najmanj nadaljevalnim zavodom. Ljudske ali začetne šole so na Kavkazu največ verske; l. 1893. je bilo namreč 2152 mohamedanskih, 749 pravoslavskih, 209 armenskih ter 39 židovskih šol, ki so podrejene svojim cerkvenim predstojnikom. Le 917 začetnih šol, med katerimi je tudi 29 protestantskih ter 10 katoliških, nadzorujejo šolski nadzorniki.

(Dalje.)

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 188

Kranjsko.

o. šol. sv. Ker se ljudska šola na Viču razširi na tri razrede, je oddati na tej šoli tretje učno mesto za stalno s postavnimi prejemki. Prošnje je poslati po predpisanem službenem poti tukajšnjemu uradu do 16. sušca 1900.

C. kr. okrajni šolski svet Ljubljana, dne 16. svečna 1900.

Št. 90

Štajersko.

o. šol. sv. Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Andražu nad Polzelo je stalno namestiti učiteljsko službo z dohodki po III. krajevnem razredu.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci, oziroma prosilke naj vložijo svoje prošnje, opremljene z dokazom avstrijskega državljanstva, s izpričevalom zrelostnega izpita in učne usposobljenosti do 17. sušca 1900 t. l. predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri sv. Andražu nad Polzelo. — Prosta soba v stanovanje po razsodbi krajnega šolskega sveta.

Okrajni šolski svet Šoštanj, dne 16. svečna 1900.

Predsednik: Čapek.

Št. 181

Primorsko.

o. šol. sv. V šolskem okraju sežanskem se razpisujejo v stalno nameščenje sledeča mesta:

1. Služba učitelja-voditelja III. plačne vrste na enorazrednicah v Dutovljah, Kobiljeglavi in v Temnici.
 2. Služba učitelja III. plačne vrste na dvorazrednici v Povirju
 3. Služba učiteljice III. plačne vrste na štirirazrednici v Sežani.
- S temi službami spojeni prejemki so ustanovljeni v deželni zakonu z dne 15. vinotoka 1896, št. 30.

Prosilci naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po razglasu tega razpisa v uradnem listu pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Sežana, 17. svečna 1900.

Predsednik: dr. Laharnar, s. r.

Listnica upravnništva:

Z več strani nam prihajajo pritožbe, da se naš list naročnikom ne dostavlja redno, dočim ga mi vselej vsakemu redno pošiljamo; bržkone mora segati vmes zlobna roka, kateri naš list ni po volji. Prosimo, da se nam vsak tak slučaj takoj naznani, da pridemo na sled tej zapreki. — Novim naročnikom postrežemo lahko še z vsemi številkami.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarisa“ v Ljubljani. Naročniko pa prejema g. Francišek Črnogoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.